

DE FEDERALE BEVOEGDHEDEN

PUBLIC LAW COLLECTION

De reeks 'Public Law Collection' komt tot stand in samenwerking met het Leuven Centre for Public Law (KU Leuven) en bundelt in de eerste plaats de resultaten van het onderzoek aan het Centrum.

DE FEDERALE BEVOEGDHEDEN

Karel REYBROUCK
Stefan SOTTIAUX

 intersentia
Antwerpen – Cambridge

De federale bevoegdheden
Karel Reybrouck en Stefan Sottiaux

© 2019 Intersentia
Antwerpen – Cambridge
www.intersentia.be

Cover: Gustave Wappers, Tafereel van de Septemberdagen 1830 op de Grote Markt te Brussel - Painters / Alamy Stock Photo

ISBN 978-94-000-1021-5
D/2019/7849/50
NUR 823

Alle rechten voorbehouden. Behoudens uitdrukkelijk bij wet bepaalde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, op welke wijze ook, zonder de uitdrukkelijke voorafgaande toestemming van de uitgever.

Ondanks alle aan de samenstelling van de tekst bestede zorg, kunnen noch de auteurs noch de uitgever aansprakelijkheid aanvaarden voor eventuele schade die zou kunnen voortvloeien uit enige fout die in deze uitgave zou kunnen voorkomen.

BEKNOPTE INHOUD

DEEL 1.

INTRODUCTIE TOT DE FEDERALE BEVOEGDHEDEN	1
Hoofdstuk 1. Introductie tot de federale bevoegdheden.....	3

DEEL 2.

DE INSTELLINGEN, DE BURGER EN JUSTITIE	41
Hoofdstuk 2. Grondgebied, nationaliteit en verblijf	43
Hoofdstuk 3. Organisatie van de overheid en de instellingen	61
Hoofdstuk 4. Grondrechten.....	113
Hoofdstuk 5. Taalgebruik.....	143
Hoofdstuk 6. Rechtsbedeling.....	171
Hoofdstuk 7. Burgerlijk recht	215

DEEL 3.

DE OPENBARE ORDE	251
Hoofdstuk 8. Veiligheid en ordehandhaving	253
Hoofdstuk 9. Strafrecht	299

DEEL 4.

GEZONDHEID EN MILIEU	341
Hoofdstuk 10. Gezondheidsbeleid	343
Hoofdstuk 11. Leefmilieu.....	397
Hoofdstuk 12. Natuurbehoud	411
Hoofdstuk 13. Landbouw en dieren.....	417

DEEL 5.

ARBEID EN SOCIALE ZEKERHEID	439
Hoofdstuk 14. Arbeidsrecht.....	441
Hoofdstuk 15. Sociale zekerheid.....	465
Hoofdstuk 16. Arbeidsmarkt.....	529

DEEL 6 .

ECONOMIE, ENERGIE EN MOBILITEIT.....	543
Hoofdstuk 17. Economie	545
Hoofdstuk 18. Energie	629
Hoofdstuk 19. Mobiliteit	653

DEEL 7.

FINANCIËN	715
Hoofdstuk 20. Fiscaliteit, begroting en Rekenhof	717

DEEL 8.

BUITENLANDSE ZAKEN	751
Hoofdstuk 21. Internationale betrekkingen	753
Hoofdstuk 22. Buitenlandse handel	789
Hoofdstuk 23. De landsverdediging en de krijgsmacht	797
Hoofdstuk 24. De zeegebieden, Antarctica en de ruimte	813

DEEL 9.

OVERIGE AANGELEGENHEDEN	815
Hoofdstuk 25. Cultuur	817
Hoofdstuk 26. Communicatie en media	839
Hoofdstuk 27. Onderwijs	855
Hoofdstuk 28. Wetenschappelijk onderzoek	871

1.3.1.3.	Door de Grondwet aan de federale uitvoerende macht voorbehouden aangelegenheden.	33
1.3.2.	Door de Grondwet of de bijzondere meerderheidswetten aan de gemeenschappen en gewesten onttrokken aangelegenheden . .	34
1.3.3.	Residuaire bevoegdheden <i>sensu stricto</i> en <i>sensu lato</i>	36
1.4.	Omschrijvingswijze van de federale bevoegdheden	37
1.5.	Methodologie	38

DEEL 2.

DE INSTELLINGEN, DE BURGER EN JUSTITIE	41
--	----

Hoofdstuk 2.

Grondgebied, nationaliteit en verblijf.	43
--	-----------

2.1.	Inleiding.	43
2.2.	Grondgebied	43
2.2.1.	De staatsgrenzen	43
2.2.2.	De grenzen van de provincies en de gemeenten	44
2.2.3.	De grenzen van de taalgebieden	45
2.2.4.	De indeling in en de onderverdeling van de provincies	46
2.3.	Nationaliteitswetgeving.	48
2.4.	Verblijfswetgeving	50
2.4.1.	Een residuaire bevoegdheid.	50
2.4.2.	Afbakening t.o.v. gemeenschaps- en gewestbevoegdheden	52
2.4.2.1.	Gezinsbijslagen	52
2.4.2.2.	De opvang en integratie van vreemdelingen.	53
2.4.2.3.	Het tewerkstellingsbeleid	55
2.4.2.3.1.	De vaststelling van de inbreuken op de gewestelijke normen inzake de tewerkstelling van buitenlandse arbeidskrachten	57
2.4.2.3.2.	De arbeidskaart die een rechtstreekse afgeleide is van een bepaalde verblijfs-situatie	57
2.4.2.3.3.	De vrijstellingen van beroepskaarten verbonden aan de specifieke verblijfs-situatie	59
2.5.	Titels van adeldom, burgerlijke orden en militaire orden	60

Hoofdstuk 3.

Organisatie van de overheid en de instellingen	61
---	-----------

3.1.	Inleiding.	61
3.2.	Algemeen: federale grondwetgevende bevoegdheid en <i>Kompetenz-Kompetenz</i>	61

3.2.1.	Federale bevoegdheid	61
3.2.2.	Constitutieve autonomie	62
3.2.3.	Andere deelstatelijke zelfinrichtingsbevoegdheden.....	64
3.3.	De bevoegdheidsverdeling	66
3.4.	Federale instellingen	67
3.5.	Instellingen van de gemeenschappen en de gewesten	69
3.6.	Administratief en geldelijk statuut van het overheidspersoneel	72
3.6.1.	Algemeen	72
3.6.2.	Eedaflegging	74
3.6.3.	Werving.....	76
3.6.4.	Pensioenregeling	78
3.6.5.	De collectieve betrekkingen.....	80
3.6.6.	Uitzendarbeid.....	82
3.7.	Lokale besturen.....	86
3.7.1.	De provinciale en gemeentelijke instellingen en de boven- gemeentelijke besturen	86
3.7.1.1.	Grondwettelijk kader	86
3.7.1.2.	Bescherming communautair evenwicht	89
3.7.1.3.	Federale voorbehouden i.v.m. de kieswetgeving.....	91
3.7.1.4.	De provinciale mandatarissen.....	92
3.7.1.5.	Tuchtstelsel burgemeester	93
3.7.2.	Openbare centra voor maatschappelijk welzijn	93
3.7.2.1.	Algemeen	94
3.7.2.2.	Integratie van het OCMW in de gemeente	95
3.7.2.3.	Wet van 2 april 1965 betreffende het ten laste nemen van de steun verleend door de commissies van openbare onderstand.....	99
3.7.2.4.	Bescherming communautair evenwicht	99
3.8.	Kieswetgeving, partijfinanciering en verkiezingsuitgaven	101
3.8.1.	Kieswetgeving	101
3.8.2.	Verkiezingsuitgaven	103
3.8.3.	Partijfinanciering.....	107
3.8.4.	Regeringsmededelingen	109
3.9.	De verplichte bekendmaking van wetgeving	110
 Hoofdstuk 4.		
Grondrechten.....		113
4.1.	Inleiding.....	113
4.2.	Algemene accessoire bevoegdheid.....	113
4.2.1.	Normeringsbevoegdheid	113
4.2.2.	Handhavingsorganen	117
4.3.	Bescherming van de ideologische en filosofische minderheden.....	120

4.4.	Recht op eerbiediging van het privéleven	122
4.4.1.	Algemeen	122
4.4.2.	Verwerking persoonsgegevens	123
4.5.	De bescherming van de bestuurde ten aanzien van bestuurs- handelingen	125
4.5.1.	Algemene accessoire bevoegdheid	125
4.5.2.	Uitdrukkelijke motivering van bestuurshandelingen	126
4.5.3.	Openbaarheid van bestuur	128
4.6.	Godsdienstvrijheid, eredienst en levensbeschouwing	130
4.6.1.	Algemene accessoire bevoegdheid	130
4.6.2.	Federale bevoegdheden m.b.t. de erkende erediensten	132
4.6.2.1.	Algemeen	132
4.6.2.2.	Overzicht federale bevoegdheden	134
4.6.2.3.	Grondslag federale bevoegdheden	137
4.6.1.	Vormen van coöperatief federalisme	138
4.7.	Politieke rechten vreemdelingen	139
4.8.	Taalvrijheid	141

Hoofdstuk 5.

Taalgebruik	143	
5.1.	Inleiding	143
5.2.	Handelingen van het openbaar gezag	145
5.3.	Gerechtszaken	148
5.4.	Federale bevoegdheid voor het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad . .	150
5.4.1.	Algemeen	150
5.4.2.	Onderwijstaal	152
5.5.	Federale bevoegdheid voor het Duitse taalgebied	155
5.6.	Federale bevoegdheid voor de faciliteitengemeenten	156
5.7.	Federale bevoegdheid voor de diensten waarvan de werkring verder reikt dan het taalgebied waarin zij gevestigd zijn	158
5.8.	Federale bevoegdheid voor de door de wet aangewezen federale en internationale instellingen waarvan de werking gemeen is aan meer dan één gemeenschap	165
5.9.	De bevoegdheid om taalkennis op te leggen	165

Hoofdstuk 6.

Rechtsbedeling	171	
6.1.	Inleiding	171
6.2.	Het Grondwettelijk Hof	172
6.3.	De rechterlijke macht	173
6.3.1.	Algemeen	173

6.3.2.	Inrichting, organisatie en bevoegdheid van de hoven en rechtbanken	174
6.3.2.1.	Algemeen	174
6.3.2.2.	Bevoegdheidsgrondslag	175
6.3.2.3.	Mogelijkheid tot bevoegdheidsoverdracht	176
6.3.3.	Rechtspleging	179
6.3.4.	Handhaving	182
6.3.5.	Rechtsbijstand	184
6.3.5.1.	Algemeen	184
6.3.5.2.	Juridische eerstelijnsbijstand	186
6.3.6.	Arbitrage	188
6.3.7.	De Hoge Raad van Justitie	189
6.3.8.	Bevoegdheden van de gemeenschappen en de gewesten inzake de rechterlijke macht	190
6.3.8.1.	Gerechtelijke jeugdbescherming	190
6.3.8.2.	Gerechtelijke procedures inzake onteigening	193
6.3.8.3.	Inherente en impliciete bevoegdheden	196
6.4.	De Raad van State	200
6.5.	De administratieve rechtscolleges	204
6.5.1.	Grondwettelijk bevoegdheidsvoorbehoud	204
6.5.2.	Bevoegdheden van de gemeenschappen en de gewesten	207

Hoofdstuk 7.

Burgerlijk recht	215	
7.1.	Inleiding	215
7.2.	Het overeenkomstenrecht	216
7.2.1.	Het gemeen verbintenissen-, overeenkomsten- en aansprakelijkheidsrecht	216
7.2.1.1.	Een residuaire federale bevoegdheid	216
7.2.1.2.	Accessoire deelstatelijke bevoegdheden	219
7.2.2.	Het bijzondere overeenkomstenrecht	222
7.2.2.1.	Koop	222
7.2.2.2.	Huur en pacht	222
7.2.2.2.1.	Gewestelijke bevoegdheid voor woninghuur	223
7.2.2.2.2.	Gewestelijke bevoegdheid voor handelshuur	225
7.2.2.2.3.	Gewestelijke bevoegdheid voor de pacht	227
7.2.2.2.4.	Residuaire federale bevoegdheden inzake de huur van goederen	227
7.2.2.3.	Andere bijzondere overeenkomsten	229
7.3.	Het personen- en familierecht	229

7.3.1.	De burgerlijke stand	230
7.3.2.	De staat van personen	232
7.3.2.1.	Een residuaire federale bevoegdheid	232
7.3.2.2.	Afbakening t.o.v. de gemeenschapsbevoegdheid 'bijstand aan personen'	233
7.3.2.2.1.	Gezinsbeleid	234
1.	Adoptie	234
2.	Alimentatie	238
3.	Pleegzorg	239
7.3.2.2.2.	Onthaal en integratie van inwijkelingen ..	239
7.3.2.2.3.	Jeugdbescherming	240
1.	Burgerrechtelijk statuut van de minderjarigen en van de familie	240
2.	Ontzetting uit de ouderlijke macht ..	241
7.3.3.	Het samenlevingsrecht	242
7.3.4.	Het huwelijksvermogensrecht	243
7.3.5.	Erfenissen, schenkingen en testamenten	244
7.4.	Het zakenrecht	246
7.5.	Het verzekeringsrecht	247
7.6.	De verjaring	247
7.7.	Het internationaal privaatrecht	248
DEEL 3.		
DE OPENBARE ORDE		
251		
Hoofdstuk 8.		
Veiligheid en ordehandhaving		
253		
8.1.	Inleiding	253
8.2.	Staatsveiligheid	254
8.2.1.	Inlichtingen- en veiligheidsdiensten	254
8.2.2.	De kritieke infrastructuur	258
8.2.3.	Misdrijven tegen de staatsveiligheid	259
8.3.	Civiele veiligheid	260
8.3.1.	Begripsomschrijving civiele veiligheid	261
8.3.2.	Opdrachten van civiele veiligheid	263
8.3.2.1.	Brandbestrijding en brandveiligheid	264
8.3.2.2.	Dringende medische hulpverlening	267
8.3.3.	Vormen van coöperatief federalisme	268
8.4.	Politie	269
8.4.1.	De politiediensten	271
8.4.1.1.	Organisatie en bevoegdheden van de geïnte- greerde politiediensten	272

8.4.1.1.1.	De lokale politie	274
8.4.1.1.2.	De federale politie	276
8.4.1.2.	Statuut van de personeelsleden van de geïntegreerde politiediensten	277
8.4.2.	De politiefunctie	279
8.4.2.1.	De administratieve politie	280
8.4.2.1.1.	De algemene administratieve politie	281
8.4.2.1.2.	De bijzondere administratieve politie	285
8.4.2.1.3.	Zelfstandige verordenende bevoegdheid van de Koning	285
8.4.2.2.	De gerechtelijke politie	287
8.4.3.	Vormen van coöperatief federalisme	287
8.5.	Private veiligheid	288
8.6.	Inspectie	291
8.7.	Wapens	292
8.8.	Registratie, legitimatie en identificatie	294
8.9.	Veiligheid en ordehandhaving in Brussel	296
8.10.	Communicatie en veiligheid	297

Hoofdstuk 9.

Strafrecht	299	
9.1	Inleiding	299
9.2	Het strafrecht	300
9.2.1.	Het materieel strafrecht	301
9.2.1.1.	Boek I Strafwetboek	302
9.2.1.2.	Strafbepalingen met een algemene draagwijdte.	305
9.2.1.3.	Strafbepalingen in federale aangelegenheden.	307
9.2.1.4.	De bevoegdheid om niet te straffen	308
9.2.1.5.	Vormen van coöperatief federalisme	311
9.2.2.	Het formeel strafrecht	313
9.2.2.1.	De actoren van de strafprocedure.	315
9.2.2.1.1.	De politiediensten	315
9.2.2.1.2.	Het Openbaar Ministerie	316
9.2.2.1.3.	De strafrechtscolleges	316
9.2.2.2.	Het opsporings- en vervolgingsbeleid	317
9.2.2.2.1.	Het positief inunctierecht	318
9.2.2.2.2.	De richtlijnen van het strafrechtelijk beleid	319
9.2.2.3.	De vorm van de vervolging	320
9.2.2.3.1.	Een principieel federale bevoegdheid.	320
9.2.2.3.2.	Drie uitzonderingen op de onbevoegdheid van de decreetgever	322

9.2.2.4.	De strafrechtelijke onschendbaarheid	324
9.2.2.4.1.	De Koning	324
9.2.2.4.2.	De ministers	325
9.2.2.4.3.	De parlementsleden	326
9.2.2.5.	Het koninklijk genaderecht	326
9.2.2.6.	Vormen van coöperatief federalisme	327
9.2.3.	De strafuitvoering	327
9.2.3.1.	Algemeen	328
9.2.3.2.	Het statuut van de gedetineerde	329
9.2.3.2.1.	De interne rechtspositie van de gedetineerde	329
9.2.3.2.2.	De externe rechtspositie van de gedetineerde	331
9.3	Het jeugddelinquentierecht	334
9.3.1.	Strafbaarstelling van gedragingen die een inbreuk plegen op de jeugdbescherming	335
9.3.2.	Organisatie jeugdgerechten	337
9.3.3.	Strafuitvoering ten aanzien van uithandengegeven minderjarigen	337
9.4	Administratieve sancties	339
DEEL 4.		
GEZONDHEID EN MILIEU		341
Hoofdstuk 10.		
Gezondheidsbeleid		343
10.1.	Inleiding	343
10.2.	Residuaire bevoegdheden van de federale overheid	344
10.2.1.	Algemeen	344
10.2.2.	Uitoefening van de geneeskunde	345
10.2.2.1.	Algemeen	345
10.2.2.2.	Reglementering van de gezondheidszorgberoepen en de paramedische beroepen	349
10.2.2.2.1.	Algemeen	349
10.2.2.2.2.	Voorwaarden inzake de opleiding en het diploma van de gezondheidszorgbeoefenaars	351
10.2.2.2.3.	Afbakening ten aanzien van de bevoegdheden van de gemeenschappen	355
10.2.2.2.4.	Specifieke gemeenschapsbevoegdheden inzake gezondheidszorgberoepen	360
10.2.2.3.	Medisch handelen	365

10.2.2.4.	Afbakening ten aanzien van de gemeenschaps- bevoegdheden.	369
10.2.3.	Dringende geneeskundige verzorging	370
10.2.4.	Geneesmiddelen en medische hulpmiddelen	372
10.2.5.	Dringende maatregelen ingeval van een acute pandemie.	373
10.2.6.	Volksgezondheid	373
10.3.	Voorbehouden bevoegdheden van de federale overheid	375
10.3.1.	Algemeen	375
10.3.2.	Organieke wetgeving inzake ziekenhuizen	376
10.3.2.1.	Algemeen	376
10.3.2.2.	Toepassingen	382
10.3.3.	Financiering van ziekenhuizen	387
10.3.3.1.	Financiering van de exploitatie	387
10.3.3.2.	Financiering van de infrastructuur	389
10.3.4.	Programmatie van ziekenhuizen	392
10.3.5.	Bepaling van de voorwaarden en de aanwijzing tot universitair ziekenhuis	394
10.3.6.	Ziekte- en invaliditeitsverzekering	395
10.3.7.	Nationale maatregelen inzake profylaxis.	395
 Hoofdstuk 11.		
Leefmilieu.		397
11.1.	Inleiding	397
11.2.	Vaststellen van de productnormen	398
11.3.	Bescherming tegen ioniserende straling, met inbegrip van het radioactief afval	404
11.4.	Maatregelen van interne politie die betrekking hebben op arbeids- bescherming	405
11.5.	Mariene milieu	405
11.6.	Vormen van coöperatief federalisme	408
 Hoofdstuk 12.		
Natuurbehoud		411
12.1.	Inleiding	411
12.2.	De in-, uit- en doorvoer van uitheemse plantensoorten evenals van uitheemse diersoorten en hun krengen.	412
12.3.	Federale groengebieden, parkgebieden, groene ruimten en bossen.	415
12.4.	De vervaardiging van, de handel in en het bezit van jachtwapens.	415
12.5.	Mariene milieu	415

Hoofdstuk 13.

Landbouw en dieren	417
13.1. Inleiding	417
13.2. De veiligheid van de voedselketen	418
13.2.1. Kwaliteit van grondstoffen en plantaardige producten	424
13.2.2. Kwaliteit van dierlijke producten	426
13.3. Dierengezondheid	428
13.3.1. Algemeen	428
13.3.2. Afbakening ten opzichte van enkele deelstatelijke bevoegdheden	429
13.3.2.1. Dierenwelzijn	429
13.3.2.2. Natuurbescherming en natuurbehoud	431
13.3.2.3. Afvalstoffenbeleid	434
13.4. Inkomensvervangende maatregelen bij vervroegde uittreding van oudere landbouwers	436
13.5. Vormen van coöperatief federalisme	436

DEEL 5

ARBEID EN SOCIALE ZEKERHEID	439
--	-----

Hoofdstuk 14.

Arbeidsrecht	441
14.1. Inleiding	441
14.2. Het individueel arbeidsrecht	443
14.2.1. Het arbeidsovereenkomstenrecht	444
14.2.2. Het recht van toepassing op de arbeid	446
14.3. Het collectief arbeidsrecht	452
14.4. Afbakening ten opzichte van deelstatelijke bevoegdheden	455
14.4.1. Het administratief en geldelijk statuut van het overheids- personeel	455
14.4.2. Het onderwijs	456
14.4.3. De preventieve gezondheidszorg	458
14.4.4. Het tewerkstellingsbeleid	459
14.4.4.1. De arbeidsbemiddeling	460
14.4.4.2. De bevordering van de buurtdiensten en -banen ...	461
14.4.4.3. Het betaald educatief verlof	462
14.4.4.4. De plaatselijke werkloosheidsagentschappen	462
14.4.4.5. De outplacement	462
14.4.4.6. De uitzendarbeid	464

Hoofdstuk 15.

Sociale zekerheid	465
15.1. Inleiding.....	465
15.2. Federale bevoegdheid inzake sociale zekerheid.....	467
15.2.1. Grondslag van de federale bevoegdheid.....	467
15.2.2. Aard van de federale bevoegdheid.....	469
15.2.2.1. Algemeen.....	469
15.2.2.2. Draagwijdte van het begrip ‘persoonsgebonden aangelegenheden’.....	471
15.2.2.3. Artikel 23 Gw.....	475
15.2.3. Draagwijdte van de federale bevoegdheid.....	476
15.2.3.1. De klassieke sociale zekerheid.....	476
15.2.3.1.1. Algemeen.....	476
15.2.3.1.2. De ziekte- en invaliditeitsverzekering ...	477
15.2.3.1.3. De werkloosheidsverzekering.....	483
15.2.3.1.4. De rust- en overlevingspensioenen.....	494
15.2.3.1.5. De uitkeringen uit hoofde van arbeidsongevallen en beroepsziekten....	496
15.2.3.1.6. Socialezekerheidsbijdragen.....	497
15.2.3.2. Overige socialezekerheidsbevoegdheden.....	501
15.2.3.2.1. Algemeen.....	501
15.2.3.2.2. Bestaansminimum.....	502
15.2.3.2.3. Recht op maatschappelijke dienst- verlening.....	505
15.2.3.2.4. Financiering van toelagen aan perso- nen met een beperking.....	510
15.2.3.2.5. Gewaarborgd inkomen voor bejaarden..	514
15.2.3.2.6. Inkomensvervangende maatregelen bij vervroegde uittreding van oudere landbouwers.....	515
15.2.3.2.7. Steunmaatregelen voor oorlogsslacht- offers.....	515
15.3. Afbakening ten opzichte van de deelstatelijke bevoegdheden.....	516
15.3.1. Algemeen.....	516
15.3.2. Gezinsbijslagen.....	522

Hoofdstuk 16.

Arbeidsmarkt	529
16.1. Inleiding.....	529
16.2. Bevoegdheden inzake sociale zekerheid.....	533
16.2.1. De werkloosheidsverzekering.....	533

16.2.1.1.	Het normatief kader voor de regelgeving inzake passende betrekking, actief zoekgedrag, administratieve controle en sancties, en de materiële uitvoering van de door het gewest opgelegde sancties	533
16.2.1.2.	De vrijstellingen van beschikbaarheid voor de arbeidsmarkt om andere redenen dan studieher- vatting, beroepsopleiding of stage	534
16.2.1.3.	De sociale zekerheidsaspecten van het pwa-systeem ..	534
16.2.2.	De socialezekerheidsbijdragen	535
16.3.	Bevoegdheden inzake arbeidsrecht	535
16.4.	Bevoegdheden inzake migratierecht	535
16.5.	Uitzonderingen op de gewestelijke bevoegdheid voor de programma's voor wedertewerkstelling van de niet-werkende werkzoekenden	536
16.6.	Vormen van coöperatief federalisme	539
DEEL 6.		
ECONOMIE, ENERGIE EN MOBILITEIT		543
Hoofdstuk 17.		
Economie		545
17.1.	Inleiding	545
17.2.	Beginselen van het vrije verkeer van personen, goederen, diensten en kapitalen en van de vrijheid van handel en nijverheid, alsook van het algemeen normatief kader van de economische unie en de monetaire eenheid	547
17.3.	De federale kaderbevoegdheden inzake economie	548
17.3.1.	De overheidsopdrachten	549
17.3.1.1.	Begripsomschrijving en bevoegdheidsverdeling	549
17.3.1.2.	Algemene regels inzake overheidsopdrachten	552
17.3.2.	De consumentenbescherming	556
17.3.3.	De organisatie van het bedrijfsleven	561
17.3.3.1.	Algemene regels inzake de organisatie van het bedrijfsleven	561
17.3.3.2.	Organisatie van het beroep van bedrijfsrevisor	563
17.3.4.	De maxima voor hulp aan ondernemingen op het gebied van de economische expansie	564
17.4.	De exclusief federale bevoegdheden inzake economie	565
17.4.1.	Het muntbeleid	566
17.4.1.1.	Het muntbeleid op intern en extern vlak	566
17.4.1.2.	Het recht munt te slaan	568
17.4.2.	De bevoegdheden van financiële aard	568
17.4.2.1.	Het financieel beleid	568

17.4.2.2.	De bescherming van het spaarwezen	570
17.4.2.3.	Het hypothecair en consumptiekrediet	573
17.4.2.4.	Het bankrecht	574
17.4.2.5.	Het verzekeringsrecht	575
17.4.2.6.	De oprichting en het beheer van openbare kredietinstellingen	577
17.4.3.	Het prijs- en inkomensbeleid	578
17.4.3.1.	Begripsomschrijving	579
17.4.3.2.	Het algemeen prijs- en inkomensbeleid	581
17.4.3.3.	Het bijzonder prijs- en inkomensbeleid	585
17.4.4.	Het mededingingsrecht en het recht inzake de handels- praktijken	587
17.4.4.1.	Het mededingingsrecht	587
17.4.4.2.	Het recht inzake de handelspraktijken	589
17.4.4.3.	De kwaliteitslabels en oorsprongsbenamingen van nationale aard	592
17.4.5.	Het handelsrecht en het vennootschapsrecht	594
17.4.5.1.	Het handelsrecht	594
17.4.5.2.	Het vennootschaps- en verenigingsrecht	595
17.4.5.2.1.	Het vennootschapsrecht	595
17.4.5.2.2.	Het verenigingsrecht	599
17.4.5.2.3.	Afbakening t.o.v. de bevoegdheden van de gemeenschappen en de gewesten	599
17.4.6.	De industriële en intellectuele eigendom	604
17.4.7.	De contingenten en vergunningen	607
17.4.8.	De metrologie en de normalisatie	608
17.4.8.1.	De metrologie	608
17.4.8.2.	De normalisatie	609
17.4.9.	Het statistisch geheim	610
17.4.10.	De Nationale Investeringsmaatschappij	612
17.4.11.	Het arbeidsrecht en de sociale zekerheid	614
17.5.	De uitzonderingen op de gewestelijke bevoegdheden inzake economie	614
17.5.1.	Inzake de buitenlandse handel	614
17.5.2.	Inzake de wapenexport	615
17.5.2.1.	De in- en uitvoer met betrekking tot het leger en de politie	615
17.5.2.2.	Andere bevoegdheden inzake de internationale wapenhandel	616
17.5.3.	Inzake de vestigingsvoorwaarden	618
17.5.3.1.	Bepalen van de voorwaarden voor toegang tot gezondheidszorgberoepen	622
17.5.3.2.	Bepalen van de voorwaarden voor toegang tot dienstverlenende intellectuele beroepen	622

17.5.4.	Inzake de handelshuur	624
17.5.5.	Inzake het toerisme	624
17.5.5.1.	De promotie van Brussel op nationaal en inter- nationaal niveau.	624
17.5.5.2.	De erkenning van toeristische of gelijkaardige centra.	625
17.5.6.	Inzake het economisch expansiebeleid	626
17.5.6.1.	Fiscale voordelen binnen de nationale fiscaliteit	627
17.5.6.2.	Verlenen van een staatswaarborg	627
17.5.6.3.	Maxima voor hulp aan ondernemingen	628

Hoofdstuk 18.

Energie.	629	
18.1.	Inleiding.	629
18.2.	De studies over de perspectieven van de energiebevoorrading	631
18.3.	De kernenergie	634
18.4.	De grote infrastructuren voor de stockering, en het vervoer en de productie van energie.	636
18.4.1.	De grote infrastructuren voor de stockering	637
18.4.2.	Het vervoer en de productie van energie.	638
18.4.2.1.	Het vervoer van elektriciteit	640
18.4.2.2.	Het vervoer van aardgas.	642
18.5.	De tarieven, met inbegrip van het prijsbeleid	646
18.6.	De residuaire energiebevoegdheden	648
18.6.1.	De nationale aspecten van de energie.	649
18.6.2.	De energiebevoegdheden op de Noordzee.	650
18.7.	Vormen van coöperatief federalisme.	651

Hoofdstuk 19.

Mobiliteit	653	
19.1.	Inleiding.	653
19.2.	Algemene bevoegdheden inzake openbare werken, verkeer, vervoer en verkeersveiligheid	656
19.2.1.	De openbare werken die worden uitgevoerd ten behoeve van Europese en internationale instellingen.	656
19.2.2.	De algemene politie en de reglementering op het verkeer en het vervoer.	657
19.2.3.	Het vervoer van radioactieve stoffen, explosieven en dier- lijke stoffen die een gevaar vormen voor de bevolking	659
19.2.4.	De technische voorschriften inzake verkeers- en vervoers- middelen	661

19.2.5.	Schorsing van Brusselse ordonnanties en besluiten inzake openbare werken en vervoer	662
19.2.6.	Accessoire bevoegdheden.	662
19.2.6.1.	Opleidingsvereisten, erkenningsregelingen en vergunnings- of certificeringsstelsels in federale aangelegenheden	662
19.2.6.2.	Werken en infrastructuur in federale aangelegenheden	663
19.2.6.2.1.	Algemeen	663
19.2.6.2.2.	De infrastructuur gebonden aan de burgerlijke en militaire defensie van het land	663
19.2.6.3.	Het privatieve gebruik van het openbaar domein in federale aangelegenheden	664
19.3.	Het wegverkeer en wegvervoer.	665
19.3.1.	Het ongeregeld vervoer, het grensoverschrijdend geregeld vervoer en het vervoer voor eigen rekening	665
19.3.2.	De politie over het wegverkeer	669
19.3.2.1.	De federale bevoegdheid voor de politie op het wegverkeer	670
19.3.2.2.	De uitzonderingen op de gewestelijke bevoegdheden voor de verkeersveiligheid	674
19.3.2.2.1.	De rijgedragsregels	674
19.3.2.2.2.	De snelheidsbeperkingen op de snelwegen.	675
19.3.2.2.3.	Verkeerstekens m.b.t. douanestroken, aan overwegen en kruisingen met spoorwegen en op de militaire wegen . . .	676
19.3.2.3.	Het nucleair vervoer, vervoer van explosieven en vervoer van dierlijke stoffen die een gevaar vormen voor de bevolking	677
19.3.3.	De technische voorschriften inzake verkeers- en vervoersmiddelen op de weg.	677
19.3.3.1.	De federale bevoegdheid voor de technische voorschriften inzake verkeers- en vervoersmiddelen op de weg	677
19.3.3.2.	De uitzonderingen op de gewestelijke bevoegdheid voor de verkeersveiligheid.	680
19.3.3.2.1.	De inschrijving van voertuigen en de productnormen	681
19.3.3.2.2.	De homologatie van instrumenten die niet gelinkt zijn met de gewestelijke bevoegdheden.	682

19.3.4.	De kennis en de vaardigheden die nodig zijn voor het besturen van voertuigen	683
19.4.	Het spoorverkeer en spoorvervoer	686
19.4.1.	De spoorwegen beheerd door de NMBS	686
19.4.2.	De politie over het spoorverkeer	689
19.4.3.	De technische voorschriften inzake spoorverkeers- en spoorvervoersmiddelen	691
19.5.	De scheepvaart	691
19.5.1.	De bemannings- en veiligheidsvoorschriften van zeeschepen	692
19.5.2.	De pleziervaart	693
19.5.3.	De veerdiensten over zee	694
19.5.4.	De minimale technische veiligheidsnormen inzake het bouwen en onderhouden van havens en dijken	694
19.5.5.	De politie op de zeevaart	695
19.5.6.	De technische voorschriften inzake zeeschepen	697
19.6.	De luchtvaart	698
19.6.1.	De uitrusting en de uitbating van de luchthaven Brussel-Nationaal	699
19.6.2.	De minimale technische veiligheidsnormen inzake het bouwen en onderhouden van luchthavens en vliegvelden	701
19.6.3.	De politie over het luchtverkeer	702
19.6.4.	De technische voorschriften inzake luchtvaartuigen	705
19.7.	Vormen van coöperatief federalisme	705
19.7.1.	Samenwerkingsverplichtingen	705
19.7.1.1.	Bevordering van de internationale rol en de hoofdstedelijke functie van Brussel (Beliris)	705
19.7.1.2.	Gewestgrensoverschrijdende telecommunicatie- en telecontrolenetwerken	707
19.7.1.3.	Bijkomende gewestelijke financiering voor investeringen in het spoor	707
19.7.1.4.	Andere samenwerkingsverplichtingen	708
19.7.2.	Verplichte betrokkenheid	711
19.7.3.	Overlegverplichtingen	713

DEEL 7.

FINANCIËN	715
---------------------	-----

Hoofdstuk 20.

Fiscaliteit, begroting en Rekenhof	717
20.1. Inleiding	717
20.2. De fiscaliteit	717
20.2.1. De federale fiscaliteit	721

20.2.1.1.	De autonome belastingbevoegdheid van de federale overheid	721
20.2.1.2.	De beperkingen op de autonome belastingbevoegdheid	724
20.2.1.2.1.	Het evenredigheidsbeginsel	724
20.2.1.2.2.	Beperkingen die voortvloeien uit de Grondwet en de Financieringswet	725
a.	De gewestelijke belastingen	726
b.	De gewestelijke aanvullende belasting op de personenbelasting	731
b1.	De gereduceerde belasting Staat	731
b2.	De gewestelijke bevoegdheden m.b.t. de personenbelasting	732
b3.	De federale bevoegdheden m.b.t. de personenbelasting	733
20.2.2.	De gewestelijke fiscaliteit	737
20.2.3.	De lokale fiscaliteit	741
20.2.4.	Vormen van coöperatief federalisme	742
20.2.4.1.	Samenwerking	742
20.2.4.2.	Overleg	745
20.2.4.3.	Mededeling en advies	746
20.2.5.	De retributiebevoegdheid	747
20.3.	Het begrotingsrecht	748
20.4.	Het Rekenhof	750

DEEL 8.

BUITENLANDSE ZAKEN	751
------------------------------	-----

Hoofdstuk 21.

Internationale betrekkingen	753	
21.1.	Inleiding	753
21.2.	Algemene beginselen van het buitenlands beleid	755
21.2.1.	<i>In foro interno et in foro externo</i>	755
21.2.2.	De territoriale bevoegdheidsverdeling	757
21.3.	De leiding van de buitenlandse betrekkingen	758
21.4.	De verdragsbevoegdheid	760
21.4.1.	Federale verdragen	760
21.4.1.1.	Akkoorden in vereenvoudigde vorm	761
21.4.1.2.	Anticipatieve goedkeuring	762
21.4.2.	Deelstaatverdragen	763
21.4.3.	Gemengde verdragen	764
21.5.	De vertegenwoordiging bij andere staten	767

21.5.1.	Een exclusieve federale bevoegdheid	767
21.5.2.	De vertegenwoordiging van de deelstatelijke belangen.	770
21.6.	De deelname aan de werkzaamheden van de Europese instellingen en internationale organisaties.	771
21.6.1.	“Exclusieve” internationale instellingen	772
21.6.2.	“Gemengde” internationale instellingen	772
21.6.2.1.	De Europese Unie	773
21.6.2.2.	De “gemengde” internationale instellingen in het kaderakkoord van 30 juni 1994.	773
21.6.2.3.	Andere “gemengde” internationale instellingen.	773
21.7.	De internationale en supranationale gedingvoering	774
21.7.1.	De internationale gedingvoering ten behoeve van de deelstaten.	774
21.7.2.	De nakoming van internationaalrechtelijke verplichtingen en het substitutiemechanisme	776
21.8.	De ontwikkelingssamenwerking	778
21.8.1.	De ontwikkelingssamenwerking met een algemene draagwijdte	779
21.8.2.	De ontwikkelingssamenwerking in deelstatelijke aan- gelegenheden	780
21.8.3.	De ontwikkelingssamenwerking in federale aangelegenheden.	781
21.9.	De Europese Unie.	782
21.9.1.	Herziening van de constituerende verdragen	782
21.9.2.	Samenwerking omtrent de vertegenwoordiging van België bij de EU	783
21.9.3.	Informatieverplichting voor Europese besluitvorming.	784
21.10	Vormen van coöperatief federalisme.	785
21.10.1	De interministeriële Conferentie voor het buitenlands beleid.	785
21.10.2	Informatieverplichtingen	785
21.10.3	Samenwerkingsverplichtingen	786
21.10.4	Schorsing en opschorting	786
21.10.5	Substitutiemechanisme.	788

Hoofdstuk 22.

Buitenlandse handel.	789	
22.1.	Inleiding.	789
22.2.	Waarborgen tegen uitvoer-, invoer- en investeringsrisico's.	790
22.3.	Financiële steun aan de export, in het bijzonder naar ontwikke- lingslanden.	792
22.4.	Het internationale handelsbeleid	793
22.5.	De contingenten en de vergunningen	794
22.6.	Vormen van coöperatief federalisme.	795

Hoofdstuk 23.

De landsverdediging en de krijgsmacht	797
23.1. Inleiding	797
23.2. De krijgsmacht in organieke zin	798
23.2.1. Het legercontingent en de aanwerving van het leger	798
23.2.2. Het statuut van de militairen	800
23.2.3. De organisatie en de uitrusting van de krijgsmacht	802
23.2.4. De regeling van de bevorderingen en het verlenen van graden ..	803
23.3. De krijgsmacht in functionele zin	805
23.3.1. De bevelvoering over de krijgsmacht en het vaststellen van de staat van oorlog alsook het einde van de vijandelijkheden ...	805
23.3.2. Het toelaten van vreemde troepen tot het grondgebied	808
23.4. Verwante bevoegdheden	809
23.4.1. De Koninklijke Militaire School	810
23.4.2. De infrastructuur gebonden aan de burgerlijke en mili- taire defensie van het land	810
23.4.3. De militaire gerechten	811

Hoofdstuk 24.

De zeegebieden, Antarctica en de ruimte	813
--	-----

DEEL 9.

OVERIGE AANGELEGENHEDEN	815
--------------------------------------	-----

Hoofdstuk 25.

Cultuur	817
25.1. Inleiding	817
25.2. Het archiefwezen	819
25.3. Het sociaal statuut van de kunstenaar en de sportbeoefenaar	823
25.4. De spelen en weddenschappen	825
25.5. De reglementering van de verkoop en verhuur van video's en games aan minderjarigen	826
25.6. Cultureel erfgoed onder water binnen de Belgische zeegebieden	828
25.7. Bibliotheken	829
25.8. Federale bevoegdheid voor het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad ..	830
25.8.1. Algemeen	830
25.8.2. De biculturele instellingen	831
25.8.3. Maatregelen ten aanzien van particulieren	833
25.8.4. Bevoegdheden overgedragen aan het Brusselse Hoofdstede- lijk Gewest	835

Hoofdstuk 26.

Communicatie en media	839
26.1. Inleiding.....	839
26.2. De postdiensten	839
26.3. Telecommunicatie	840
26.3.1. Algemeen	840
26.3.2. Elektronische communicatiediensten en -netwerken	841
26.3.3. Diensten van de informatiemaatschappij	842
26.3.4. Afbakening t.a.v. audiovisuele en auditieve mediadiensten ..	843
26.3.5. De algemene politie van de radio-elektrische golven	846
26.3.6. De mededelingen van de federale regering	847
26.4. De reglementering van het beroep van journalist.....	848
26.5. De geschreven pers.....	849
26.6. Federale bevoegdheid voor het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad ..	850
26.7. Vormen van coöperatief federalisme.....	852

Hoofdstuk 27.

Onderwijs	855
27.1. Inleiding.....	855
27.2. De bepaling van het begin en het einde van de leerplicht	856
27.3. De minimale voorwaarden voor het uitreiken van de diploma's	860
27.4. De pensioenregeling.....	865
27.5. Federale bevoegdheid voor het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad ..	867
27.6. De Koninklijke Militaire School	869
27.7. De Internationale School van de SHAPE	870

Hoofdstuk 28.

Wetenschappelijk onderzoek	871
28.1. Inleiding.....	871
28.2. Onderzoek nodig voor de uitoefening van de federale bevoegdheden .	873
28.3. Netwerken voor gegevensuitwisseling	876
28.4. Ruimtevaartonderzoek in het raam van internationale of supranationa- tionale instellingen en overeenkomsten of akten	877
28.5. Federale wetenschappelijke en culturele instellingen.....	879
28.6. Programma's en acties die een homogene uitvoering vereisen op nationaal of internationaal vlak.....	884
28.7. Permanente inventaris.....	886
28.8. Belgische medewerking aan activiteiten van internationale onder- zoeksorganen.....	887
28.9. Initiatieven van de federale overheid.....	888
28.10. Overgangsbepaling voor bestaande programma's	891